

Landsbanki Føroya

FAROE ISLANDS GOVERNMENTAL BANK

Ársfrágreiðing 2024

Innihald

Fíggjarligt støðufesti í hásæti	1
Nevnd	1
Starvsfólk	1
Landskassin er bjálvaður	1
Gjaldføri landskassans.....	2
Fíggjarmarknaðirnir í 2023 í stuttum	4
Skuld landskassans	4
Nettoskuld landskassans	5
Váðastýring	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Frítíðargrunnurin	5
Kredittvirðið tað sama – Aa2	5
Hvør brúkar, hvør sparir, hvør lænir?	6
Búskaparráðið	7
Føroya Váðaráð og systemiskir váðar	9
Fíggjarviðurskipti Landsbankans	11

Fíggjarligt stöðufesti í háseti

Landsbankin virkar fyri fíggjarligum stöðufesti og er fíggjarstovnur hjá landinum. Uppgáva Landsbankans er, umframt at umsita ogn og skuld landsins, at eygleiða og greina fíggjargeiran og búskapin sum heild, og gera vart við fíggjarligar váðar.

Landsbankin hevur fyra høvuðsendamál:

- 1) Virka fyri fíggjarligum stöðufesti í Føroyum
- 2) Røkja gjaldførið hjá landinum
- 3) Røkja skuldina hjá landinum
- 4) Kunna politisku skipanina og almenningin

Landsbankin er skrivstova hjá Føroya Váðaráði. Váðaráðið hevur sum uppgávu:

- 1) at eyðmerkja systemiskar váðar
- 2) at hava eftirlit við systemiskum váðum

Ein onnur uppgáva hjá Landsbankanum er at røkja skrivarauppgávuna fyri Búskaparráðið.

Búskaparráðið hevur sum uppgávu:

- 1) At gera tvær konjunkturfrágreiðingar árliga
- 2) Harumframt kann ráðið gera temafrágreiðingar og ráðgeva landsstýrinum í øðrum málum

Landsbankin umsitur eisini Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnin og Búskapargrunnin.

Landsstýrisfólki í fíggjarmálum setur nevndarlimirnar í landsbankanum eftir tilmæli frá Fróðskapar-setrinum og hann velur eisini formannin.

Nevnd

Fimm fólk sita í landsbankanevndini:

- ❖ Johnny í Grótinum, formaður
- ❖ Jan Otto S. Holm
- ❖ Hans Ellefsen
- ❖ Anja Rein og

❖ Marjun Weihe Thomassen

Nevndin í landsbankanum er samstundis eisini Búskaparráðið.

Í 2024 hevur nevndin havt 6 fundir í landsbankanevndini, 10 fundir í búskaparráðnum í sambandi við konjunkturfrágreiðingarnar, umframt virkisvitjanir í sambandi við búskaparfrágreiðingarnar. Umframt hesar fundir hevur Búskaparráðið og Landsbankin eftir umbøn verið á fundi við tingnevndir.

Starvsfólk

Starvsøkið hjá landsbankanum kann býtast í tvey høvuðsøki: ein bankapart og ein greiningarpart. Bankaparturin arbeiðir við lántøku, skuld og íløgurøkt av gjaldførinum hjá landskassanum, meðan greiningarparturin framleiðir, savnar, og greinar hagtøl um føroyska fíggjargeiran og búskapin, og kunnar um týðningarmestu viðurskiftini, ið síggjast í hagtølunum.

Skrivarauppgávan fyri búskaparráðið, sum kom afturat í 2021, hevur fyllt nógv hjá nevndini og í umsitingini hjá bankanum. Her eru tað serliga konjunkturgongdin og útlit, sum verða lýst. Í januar 2024 kom eisini temafrágreiðingin um haldførið, sum tók nógv orku í 2023. Temafrágreiðingin varð lögð alment fram 16. januar í 2024.

Í Landsbankanum starvast níggju starvsfólk umframt stjóran. Harafturat, um fíggjarætlanin loyvir tí, eru eisini tímalønt starvsfólk.

Landskassin er bjálvaður

Lógin um Landsbanka Føroya staðfestir, at landskassin skal hava 15 prosent av BTÚ í minstagjaldføri. Ásetingin kom beint eftir kreppuna í 90-árunum fyri at tryggja, at

landskassin í kreppustøðum hevur tókan pening at rinda lønir, pensjónir og aðrar útreiðslur við.

Minstagjaldførið (tiltaksgjaldførið) er nóg stórt at rinda skyldurnar í umleið seks mánaðir, hóast landskassin ongar inntøkur hevur. Minstagjaldførið í 2024 var 3,7 mia. kr. og er í 2025 3,975 mia. kr.

Gjaldføri landskassans

Størsti parturin av gjaldføri landskassans er sett í virðisbrøv uttanlands. Landsbankin ger eina iløgustrategi, soleiðis at landskassin fær eitt hóskaði avkast, tó við atlit til váðan og eisini við atlit til, hvussu gjaldførur peningurin er, soleiðis at hann, um neyðugt, skjótt kann gerast tøkur.

Meginparturin verður settur í stats- og real-kredittlánsbrøv (2,4 mia. í miðal í 2024), í altjóða partabrøv (789 mió. kr. í miðal í 2024) og nakað í altjóða lánsbrøv (373 mió. kr. í miðal í 2024). Iløguheimildin hjá Landsbankanum liggur á heimasíðuni www.landsbankin.fo.¹

Landsbankin kann sambært lógini um landsbankan eisini umsita ogn og skuld hjá almennum grunnum. Upphæddin hjá almennum grunnum í landsbankanum var í miðal 218 mió. kr. í 2024.

Ognin hjá hesum grunnum verður umsitin eftir sama leisti, sum ogn landskassans, og grunnarnir fáa tí sama avkast, sum landskassin, tó frádrigið eitt umsitingargjald.

Til ber at síggja innlánspolitikkinn hjá landsbankanum á heimasíðu landsbankans.

Landsbankin hevur útveitt iløgurøktina til fyra ymiskar norðurlandskar iløgurøktarar. Landsbankin hevði iløgurøktina í útboðið í heyst 2024, og við ársenda 2024 vóru nýggjar avtalur gjørdar við teir somu fyra iløgurøktarar, sum vóru frammanundan, umframt tveir nýggir iløgurøktarar, so teir nú eru seks tilsamans. Nýggju avtalurnar komu í gildið frá ársbyrjan 2025.

Landsbankin umsitur eisini sjálvur eina iløgurøð við stats- og realkredittlánsbrøvum – hetta fyri at fáa neyðuga smidleikan í gjaldførinum til raksturinn hjá landinum.

Ein lítil partur av gjaldførinum er eisini settur í alternativar iløgur, eitt nú í undirstøðukervi, private equity og mikrolán (í miðal 264 mió. kr. í 2024).

Av gjaldførinum hjá landskassanum stóðu í miðal 159 mió. kr. í Føroyum – hetta er neyðuga upphæddin til dagliga raksturinn. Restin er sett uttanlands fyri at tryggja, at landskassin ikki órógvur figgjarkervið í Føroyum, um kreppa verður.

Tá tað er kreppa er sannlíkt, at eisini peningastovnarnir eru í gjaldføriskreppu. Stendur landskassans peningur tá í føroysku peningastovnunum, fær landskassin ikki brúkt peningin, uttan at peningastovnarnir koma í enn størri trupulleikar.

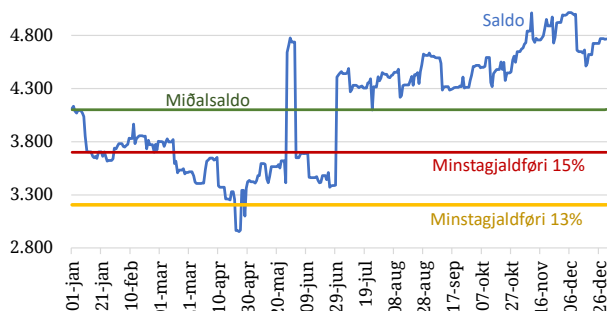
Mynd 1 vísir gongdina í gjaldførinum hjá landskassanum í 2024 (bláa strikan). Eisini sæst miðal gjaldførið fyri alt árið (grøna

¹ Gamalt er, at øll egg ikki mugu leggjast í somu kurv. Soleiðis er eisini við virðisbrøvum – at best er at seta pengar í fleiri enn eitt slag av virðisbrævi. Ein iløgurøð er tí ofta sett saman við ymiskum sløgum av lánsbrøvum (obligatiónum) og partabrøvum. Samansetingin hevur týðning, tí oftast gongur væl við partabrøvum, tá ið illa

gongur við lánsbrøvum, og øvugt. Á fakmálið eitur tað at samvariaciónin er negativ, ið merkir at tá tað eina gongur væl gongur hitt illa. Soleiðis verður váðin meira spjaddur og váðin verður minni.

strikan) og minstagjaldførið (kravið á 15 og 13 prosent í gjaldføri av BTÚ; ávikavist reyða og gula strikan).

Mynd 1 – Gjaldførið hjá landskassanum 2024

Í mai 2021 var landsbankalógin broytt soleiðis, at tá umræður afturrindan ella endurfígging av landskassaláni, kann víkjast frá kravinum um 15% í minstagjaldføri fram til at næsta landskassalán fellur til gjaldingar. Í slíkum føri skal landsins gjaldføri tó ikki minka niður um 13% av BTÚ í undanfarna ári.

Sum myndin vísir, lá gjaldførið niðanfyrir minstagjaldførið partar av fyrr helvt av árinum (tí reyðu strikuni). 1. juni tók landskassin eitt lán á 1,1 mia. kr. til at afturgjalda lán á somu upphædd, sum fall til gjaldingar 2. juni. Fyrst í juli tók landskassin eitt annað lán á 900 mió. kr., sum skal brúkast til at endurrinda lán, sum fellur til gjaldingar 2. juni 2025. Samstundis er tað við til at tryggja, at landskassin hevur gjaldføri omanfyrir minstagjaldførið.

Landskassans gjaldføri var í miðal 4,1 mia. kr. í 2024 og við ársenda var tað 4,8 mia. kr.

Minstagjaldførið er hækkað frá 3,7 mia. kr. í 2024 til 3,975 mia. kr. í 2025. Minstagjaldførið verður sett til 15% av BTÚ, tvey ár frammanundan. Tað vil siga, at minstagjaldførið í 2025 er 15% av BTÚ í 2023. Tá minstagjaldførið fyrri 2025 var ásett í september 2024, var metingin at BTÚ fór at veksa við 5,6% frá 2022 til 2023 og

tí vaks minstagjaldførið við 275 mió. kr. frá 2024 til 2025.

Talva 1 vísir árliga virðisbrævaavkastið hjá landskassanum síðani 2017. Avkastið var gott í øllum árunum, uttan í 2018 og 2022. 2018 var fyrsta árið við negativum avkasti síðani landsbankin (Gjaldstovan 2013-2017) fór undir hetta virkseimið. Her er týðningarmikið at vísa á, at virðisbrævakursir (partabrøv, lánsbrøv, kredittlánsbrøv v.m.) sveiggja hvønn dag.

Talva 1 – Avkast av gjaldføri landskassans

	Avkast %	Avkast mió. kr.
2017	2,8	81
2018	-1,4	-46
2019	6,3	192
2020	1,9	74
2021	3,8	144
2022	-8,6	-293
2023	6,7	222
2024	7,3	283
Miðal 2017-2024	2,4	82

Hækkar kursurin, fær landskassin meira fyri virðisbrævið, um tað verður selt. Minkar kursurin, fær landskassin minni. Avkastið av íløgurøktini sveiggjar meira ella minni frá einum ári til annað, og tað sást í 2018, 2019 og ikki minst í 2022.

Talva 1 vísir avkastið av íløgurøktini fyri hvørt ár. Fyri at meta um, hvørt ein íløgustrategi er góð, er tó rættari at hyggja at miðalavkastinum yvir nøkur ár. Síðani 2017 hevur miðal avkastið verið 2,4 prosent ella 82 mió. kr. um árið. Tað er serliga 2022, sum halar miðalavkastið niður, men avkastið var gott í 2023 og halar tí miðaltalið upp aftur.

Í talvu 2 sæst miðalavkastið av ymsu virðisbrøvunum, sum landsbankin hevur gjørt íløgur í í 2024. Í øllum aktivklassum er avkastið positivt.

Pengar, sum landskassin hevur standandi á bók í Føroyum, verða brúktir til dagliga raksturin hjá landinum. Hesir eru ikki við í talvu 2.

Talva 2 – Avkast av íløgurøð landskassans og grunnum í 2024, býtt á virðisbrævasløg.

	Miðal íløga mió. kr.	Avkast mió. kr.	Avkast %	Býtið %
Partabrøv	789	153	19,4	51,3
Statslánsbrøv	60	1,7	2,8	0,6
Realkredittlánsbrøv	2.355	100,6	4,3	33,6
Kredittlánsbrøv IG	156	7,4	4,8	2,5
Hárentulánsbrøv	133	7,4	5,6	2,5
Menningarlandslánsbrøv	129	5,0	3,9	1,7
Alternativar íløgur	265	17,3	6,5	5,8
Onnur fíggaraktiv	213	6,3	3,0	2,1
Íløgur tilsamans	4.099	299	7,3	100,0

Fíggarmarknaðirnir í 2024 í stuttum

Árið byrjaði við stúran fyri, um rentuhækkingarnar, sum evropeiski miðbankin ECB og amerikanski miðbankin FED, settu í verk í 2022-2023, fóru at elva til búskaparlaga afturgongd, vaksandi arbeiðsloysi og lægri nýtslu. Tað gekk tó nógv betur enn væntað - serliga í USA, har vakstrarlíkindini batnaðu munandi í árinum. Í Evropa var vøksturin meira hóvligur, men samanumtikið var framgongd í heimsbúskapinum.

Virðisbrævamarknaðirnir góvu serliga høgt avkast í 2024. Ein sterkur arbeiðsmarknaður og lagaligur peningapolitikkur stuðlaðu búskapargongdini. Serliga var vøksturin á partabrævakursinum hjá sjey teimum størstu amerikansku tøknyfyrirkunum; tær sonevndu "Magnificent 7" stórir. Við árslok áttu hesi sjey feløgini yvir ein triðing av vøkstrinum í S&P

500 vísitalinum, sum er søguliga høgt. S&P 500 hækkaði við umleið 20% í 2024.

Stóru miðbankarnir fóru undir at lætta um peningapolitikkinn í 2024. Við ársbyrjan varð væntað, at FED og ECB fóru at lækka rentuna við 1,5 prosentstigum. Men búskapurin og arbeiðsmarknaðurin vístu seg at vera sterkari, enn væntað, og inflatióin minnaði ikki heilt so skjótt sum væntað. Frá á sumri 2024 til ársenda 2024 lækkaðu FED og ECB í hvør sínum lagið rentuna við 1 prosentstigi.

Avkastið av lánsbrøvum varð somuleiðis gott í 2024. Við árslok var rentan framvegis á einum støði, sum ger, at rímligt avkast kann fáast frameftir.

2024 var sostatt eitt gott íløgúár tvørtur um allar aktivflokkar. Íleggjararnir mistu ikki vónirnar um framgongd í heimsbúskapinum, hóast fíggarmarknaðirnir hava verið órógvadur av bæði kríggi, handilskríggi og høgum skuldarstöði í nógvum av teimum størstu búskapinum, eitt nú í USA.

Skuld landskassans

Marknaðarvirðið av lánsbrævaskuld landskassans var við árslok 2024 4,9 mia. kr. Skuldin hjá landskassanum er sett saman av fimm lánsbrævarøðum. Ein skal rindast aftur í 2025 og fyra skulu rindast aftur í 2026, 2029, 2032 og 2039. Talva 3 vísir tey fimm lánsbrævalánini, sum landskassin hevur.

Øll fimm lánsbrævalánini eru standandi lán, tað vil siga, at bara renta, og ikki avdráttur, verður goldin í lánitíðini. Lániupphæddin verður goldin aftur í einum, tá ið lánitíðin er av.

Mynd 2 vísir miðalrentuna av teimum fimm lánunum við ársenda, sum landskassin rindar av lánsbrævaskuldini. Í 2024 rindaði

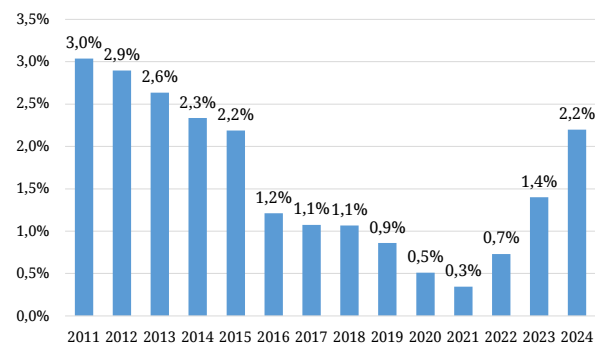
landskassin í miðal 2,2% í rentu av sínum lánum, sum við ársenda 2024 høvdu eitt marknaðarvirði á 4,9 mia. kr.

Talva 3 lánsbrævalán landskassans

	Nom. mió. kr.	Marknaðar- virði mió. kr.	Býtið
3,625% FO LB 260619	-900	-933	19,0%
DKK Swap 1,81% 32053	-448	-306	6,2%
3,25% FO-LB 290524	-1.100	-1.51	23,4%
0,125% FO-LB 250602	-1.645	-1.565	31,92%
3,624% FO-LB 390701	-900	-955	19,5%
Íløgur tilsamans	-4.993	-4.910	100,0%

Rentan, sum Føroyar í miðal rindar fyri síni lán, er nógv minkað síðani 2011, tá ið landskassin í miðal rindaði gott 3% í rentu av síni skuld. Tó er rentan hækkað aftur síðani 2022 og er tað orsakað av, at rentustøðið er hækkað.

Mynd 2 – Lánsbrævaskuld: Miðalrenta við ársenda

Landskassin rindaði í juni 2024 eitt lán aftur á 1,1 mia. kr. Hetta var gjørt við, at landskassin tók ein nýtt 5 ára lán á 1,1 mia. kr. Rentan á láninum er 3,25%.

Eitt lán á 1,645 mia. kr. fellur til gjaldingar 2. juni 2025. Eitt ár frammanundan, at eitt lán fellur til gjaldingar, ber til at endurfígga lánið. Í juli 2024 tók landskassin tískil eitt lán á 900

mió. kr. Hetta er eitt 15-ára lán, ið skal rindast aftur í 2039. Rentan á hesum láni er 3,624%.

Nettoskuld landskassans

Nettoskuld landskassans við ársenda 2024 var 200 mió. kr. Marknaðarvirðið av lánsbrævaskuldini var 5 mia. kr., meðan gjaldførið við árslok 2024 var 4,8 mia. kr.

Landsbankin umsitur lánsbrævaskuldina hjá landskassanum, sum er tann beinleiðis rentuberandi skuldin hjá landskassanum. Tað er tó eisini onnur skuld, sum landskassin óbeinleiðis er eksponeraður fyri. Eitt nú skuldin hjá kommununum og skuldin hjá tunnilsfeløgnum. Henda óbeinleiðis skuld er ikki tald við í skuldina omanfyri.

Frítíðargrunnurin

Í mars 2022 var lógin um frítíð við løn broytt, soleiðis at frítíðargrunnurin, sum fakfeløgini umsótu peningin hjá, varð avtikin og ein nýggj skipan var sett í verk. Tað er nú Taks sum umsitur bæði inngjöldini av frítíðar-peninginum, og útgjöldini, við tað at Taks flytir løntakarunum uppspardu frítíðarlønina fyrst í maimánaði á hvørjum ári. Í september 2023 gjørdi Landsbankin avtalu við Taks um at umsita uppspardu frítíðarlønina gjøgnum feruárið. Landsbankin plaserar peningin á bankakonti, avtaluinlån og í stutt realkredittlánsbør, og syrgir fyri, at peningurin er tøkur hjá Taks fyrst í apríl.

Kredittvirðið tað sama – Aa2

Ratingstovnurin Moody's kredittmetir Føroyar. Seinasta kredittmetingin er frá september 2024. Kredittmetingin var tann sama sum frammanundan, tað vil siga Aa2 við støðugum útlitum. Hetta er triðhægsta rating av 21 møguligum. Fyri at viðka um íleggjaraskaran, er ein rating neyðug, og jú betri kredittmeting, jú lægri er rentan, tá ið landið skal taka lán. Kredittmetingin hjá landskassanum kann eisini brúkast sum útgangsstøði, tá ið fyrirkur

og stovnar í Føroyum skulu taka lán í útlondum.

Moody's vitjar vanliga Føroyar eina ferð um árið, sum oftast í juni. Allar frágreiðingarnar hjá Moody's um Føroyar liggja á heimasíðuni hjá Landsbankanum, www.landsbankin.fo.

Fíggarligt støðufesti

Ein av høvuðsuppgávunum hjá Landsbankanum er at hyggja nágreiniliga at, hvussu nógvir pengar eru ymsastaðni í samfelagnum, eitt nú í bankum, hjá húsarhaldum og hjá fyrirkum. Eisini verður hugt at, hvussu kapitalur ferðast, hvør eigur til góðar, hvør skyldar, og javnvág millum skuld og ogn.

Í 2024 gjørði Landsbankin, umframt ársfrágreiðingina, eina ársfrágreiðing um fíggarligt støðufesti umframt tvær frágreiðingar um fíggarligt støðufesti.

Fyri at taka samanum, hevur landsbankin í 2024 í greiningum og tíðindaskrivum millum annað víst á²:

- ❖ At miðalrentan á landskassans skuld við ársenda 2023 var 1,4% og at væntast kann, at hon fer at hækka, so hvørt sum skuldin hjá landskassanum skal endurfígga (apríl).
- ❖ At landsstýrið í mai tók eitt 5-ára lán á 1,1 mia. kr. til at rinda aftur lán, sum fall til gjaldingar 2. juni 2024 (mai).
- ❖ Áljóðandi rentan var 3,25%. Landsstýrið tók aftur í juli eitt 15 ára lán á 900 mió. kr. til at brúka til endurfígging av láni, sum fellur til gjaldingar í juni 2025. Áljóðandi rentan er 3,624% (juli).
- ❖ At avkastið av ogn landskassans var 222 mió. kr. í 2023 ella 6,7% (apríl).

- ❖ At yvirskotið í almennari fyrisiting og tænaðu, tað er land, kommunur og sosialir grunnar, er sera avmarkað, hóast stóra framgongd í búskpainum seinastu 10 árinum (mai).
- ❖ At yvirskotið á gjaldsjavnanum í miðal var 1,5 mia. kr. frá 2018 til 2022. Gjaldsjavnin vísir allar gjaldingar millum Føroyar og útlond (mai).
- ❖ At føroyska ESG-skuldin var 29% av BTÚ í 2023 (mai).
- ❖ At útlánsvøksturin í føroysku bankunum var 9,1% í februar, 8,4% í mai og 4,3% í september, roknað sum eitt 3 mánaðar miðaltal (mai, juli og november).
- ❖ At f Føroysku bankarnir høvdu útlán fyri góðar 19,3 mia. kr. í september 2024 til føroyskar kundar. Í september 2023 vóru útlánini 18,6 mia. kr., og tey eru tí økt við 700 mió. kr. 1,4 mia. kr. í hesum tíðarskeiði (november).
- ❖ At útlán frá føroysku bankunum til kommunur og almennar fyrirkur er øktur nógv síðstu árinum. Seinastu 10 árinum er lántøkan hjá kommununum meir enn tvífaldað, meðan lántøkan hjá almennu fyrirkunum í føroysku bankunum er økt við 60% (mai).
- ❖ At innlánsvøksturin í føroysku bankunum var 2,3% í mai roknað sum eitt 3 mánaðar miðaltal. Samlaðu innlánini í bankunum vóru 20,4 mia. kr. í mai (juli).
- ❖ At innlánsyvirskotið í føroysku bankunum er fallið og var 556 mió. kr. í februar 2024, meðan innlánsyvirskotið var 1,4 mia. kr. í september. Innlánsyvirskot er innlán frátrekt útlán (mai og november).
- ❖ At føroysku bankarnir hava nóg mikið av gjaldføri og liggja væl omanfyri lógarásetta minstakrivið (mai).

² Sí frágreiðingarsavn. Leinkja á forsiðuni á www.landsbankin.fo

- ❖ At rentumarginalurin (munurin millum útlánsrentuna og innlánsrentuna) er øktur munandi í 2023 og tað sæst aftur í úrslitinum hjá bankunum, sum vaks nógv í 2023 (mai).
- ❖ At úrslitið hjá bankunum er væl betri í 2023 samanborið við undanfarin ár, serliga orsakað av betri úrsliti í grundrakstrinum, orsakað av hægri rentumuni (nov).
- ❖ At samlaða sethúsaskuldin var 13 mia. kr. í februar 2024, 9,4 mia. kr. til føroysku bankarnar og 3,6 mia. kr. til donsku realkredittfeløgini (mai).
- ❖ At sethúsaprísirnir í miðastaðarøkinum vóru óbroyttir í 2023 samanborið við 2022 og at mongu rentuhækkingarnar væntandi hava elvt til størri varsemi hjá húsarhaldunum (mai).
- ❖ At bústaðarbyrðan er størst í Tórshavn. Bústaðarbyrðan er parturin av tøku inntøkuni, sum eitt par við tveimum børnum undir 7 ár nýtir til at gjalda sítt bústaðarlán (mai).
- ❖ At rentan fyri bústaðarlán er økt, og at føroysk húsarhald, ið hava realkredittlán sum figging av bústaði, í miðal gjalda lægri rentu, enn tey, ið hava bústaðarlán í føroyskum banka (mai).
- ❖ At føroysk húsarhald við ársenda 2023 áttu slakar 13 mia. kr. í privatari eftirlønar-uppsparing, 10 mia. kr. í Føroyum og 2,8 mia. kr. í donskum penjónsfeløgum (mai).
- ❖ At samlaða nettoogning hjá húsarhaldum er 5,6 ferðir tøku inntøkuna í 2022. Samlaða ognin er mett at vera 66,1 mia. kr. meðan skuldin er mett at vera 13,4 mia. kr., harav er nettoognin mett at vera 52,7 mia. kr. (mai).
- ❖ At 8,9% av øllum føroysku húskjunum í 2023 skyldaðu meira enn 3 ferðir sína

árliga bruttoinntøku. Sama tal fyri 2022 var 7,5% (juli).

- ❖ At Føroyar varðveita somu kredittmeting, Aa2 við støðugum útlitum. Aa2 er triðhægsta rating (september).
- ❖ At tað ikki er ráðiligt at bora ein suðuroyartunnil nú, tá vit vita, at figgjarpolitikkurin ikki er haldførur og ikki tekur atlit at teimum stóru avbjóðingunum sum almenni geirin hevur fyri framman. Neyðugt er, at politisku myndugleikarnir fyrst fáa figgjarpolitikkin haldfør (nov).
- ❖ At útlánskanningini í fyrsta ársfjórðingi vísir, at triggir út av fyra bankum sum heild meta støðuna vera óbroytta í 1. ársfjórðingi 2024 samanborið við ársfjórðingin fyri (mai).
- ❖ At útlánskanningin í øðrum ársfjórðingi vísir, at figgjarstøðan í 2. ársfjórðingin hjá bæði privat- og vinnukundum er versnað eitt vet orsakað av verkfallinum hjá arbeiðarafeløgnum, men at figgjarstøðan væntast at batna í 3. ársfjórðingi í 2024 hjá privat- og vinnukundum tí rentan lækkar (juli).
- ❖ At útlánskanningin í triðja ársfjórðingi vísir, at figgjarstøðan hjá privat- og vinnukundunum er batnað í 3. ársfjórðingini tí rentan er lækkað og viðurskiftini vænstast aftur at betrast í 4. ársfjórðingi tí rentan lækkar meira (nov).

Búskaparráðið

Síðan mai 2021 hevur Landsbankin verið skrivstova hjá Búskaparráðnum.

Búskaparráðið gjørdi tvær konjunktur-frágreiðingar í 2024; eina í mars og eina í september³. Harumframt var frágreiðing um figgjarpolitiska haldførið almannakunngjørd í

³ Sí frágreiðingarnar á heimasíðu Landsbankans undir Búskaparráðið, Frágreiðingar.

januar 2024. Í frágreiðingunum vísir Búskaparráðið millum annað á, at:

- ❖ Fíggjarpolitiski haldførisávisin á -9% av BTÚ avdúkar, at førði fíggjarpolitikkurin ikki er haldførur og at núlivandi ættarlið leggja ófíggjaðar rokningar eftir sær til komandi ættarlið (januar).
- ❖ Haldførisávisin á -9% av BTÚ gevur eitt fíggjarkrav á áleið 2 mia. kr. í mun til BTÚ í 2022. Tað vil siga, at 2. mia. kr. koma at vanta í á hvørjum ári, um ikki nýskipanir og átøk verða framd (januar).
- ❖ Búskaparráðið mælir til at hækka pensjónsaldurin frá 2035 og fram, at effektivisera eldraðkið, at seta í verk eitt fíggjarpolitiskt regluverk og fremja átøk, ið minka um fráflytingina (januar).
- ❖ Størsti parturin av haldføristrupulleikanum liggur hjá kommunum, tí har liggur eldraðkið (januar).
- ❖ Útreiðslurnar hjá kommunum er røktarútreiðslur, sum fara at fylgja talinum av eldri fólki omanfyri 80 ár. Talið av fólki omanfyri 80 ár veksur við 147% fram til 2062. Kommunurnar fara ikki at kunna bera komandi útreiðsluvøksturin (sep).
- ❖ Neyðugt er at endurskoða fíggjingina av eldraðkinum. Kommunurnar eru 29 í tali og sera ymiskar, bæði í aldursamanseting av íbúgvarunum og inntøkugrundarlagi, og ivasamt er, um tær allar megna avbjóðingina (september og oktober).
- ❖ Set í verk eitt fíggjarpolitiskt regluverk við tí endamáli at tálma almenna útreiðsluvøkstrinum. (feb, mars, sep).
- ❖ Búskaparráðið mælir politisku skipanini til í eini breiðari semju at seta sær mál fyri úrslitið hjá almenna geiranum 10 ár fram í tíð, sum er í samsvar við ein haldførar búskap í langa høpinum, tað vil siga hjá landi og kommunum undir einum (mars).
- ❖ Tað er umráðandi at eitt fíggjarpolitiskt regluverk er: greitt, einfalt og lætt skilligt, at kommunali geirin er fevndur av regluverkinum (sep).
- ❖ Tað fær avleiðingar, um regluverkið ikki verður hildið (sep).
- ❖ At fyri hvørt politisk tiltak skal kunnast um útreiðslur og inntøkur av hesum tiltakið 10 og 20 ár fram í tíð (sep).
- ❖ Tað má raðfestast iløgur í eldraðkið næstu árin. Talið av 80+ ára gomlum nærum tvífoldast fram til 2040, og hesin aldursbólkurin er vanliga tann, ið er mest røktarkrevjandi (feb).
- ❖ Neyðugt er, at politiska skipanin fer undir eitt tíðarskeið við nýskipanum í almenna geiranum. Tað er ikki nokk at pjøssa uppá fíggjarlógina við ónevndum átøkum fyri 35 mió. kr. um árið, sum ætlanin er sambært kørmunum hjá Fíggjarmálaráðnum (sep).
- ❖ At úrslitini á fíggjarlógini eiga ikki at vísa so stór hall, tá hugsað verður um verandi góðu konjunkturstøðu (sep).
- ❖ At landsstýrið eigur at gera langtíðarætlanir fyri fíggjarligu gongdina hjá landskassa og kommunum undir einum, tí stórar avbjóðingar eru fyri framman orsakað av demografisku gongdini (sep).
- ❖ At búskapurin er stinnur, men landskassin bløðir. Hóast búskaparliga framgongd er hallið hjá landskassanum stórt (feb).
- ❖ At búskaparuin framvegis veksur. Búskaparráðið metir, at vøksturin í BTÚ var 5,6% í 2023, verður 4,7% í ár og 3,3% í 2025 í leypani prísnum (sep).
- ❖ At stórt yvirskot er á handilsjavnanum í 2023. Handilsjavnin vísti eitt yvirskot á 998 mió. kr. í desember 2023. Í juni 2024 var yvirskotið 1,5 mia. kr. (mars og sep).
- ❖ Brúkaraprístalið vaks við 2,8% í 4. ársfjórðini 2023. Prísirnir veksu framvegis, men ikki eins nógv, sum teir hava gjørt tað seinasta árið (mars).
- ❖ Nýtslumynstrið hjá brúkarum broytt. Brúkarnir keypa í størri mun lágríðsvørur

og í minni mun eitt nú vistfrøðiligar vørur (mars).

- ❖ Húsarhaldini hava framvegis gott treysti. Hetta kann hanga saman við, at mong hava fingið lønarhækkan og skattalætta, og harumframt eru útlit til lækkandi rentur. Prísirnir veksa heldur ikki longur við somu ferð og harafturat er arbeidsloysi framvegis sera lágt og tí er arbeiði til allar hendur (mars og sep).
- ❖ Ein stór avbjóðing fyri búskapin er trot á arbeiðsmegi. Búskaparráðið metir, at tað er neyðugt, at politiska skipanin fremur nýskipanir, sum økja um arbeiðsútboðið (mars og sep).
- ❖ At avtaka fiskavirkisskipanina, so arbeiðsútboðið veksur. (sep).
- ❖ Mangul á bústaðir er ein týðandi fløskuhálsur, sum er við til at forða fyri framhaldandi fólka- og búskaparvøkstri (mars og sep).
- ❖ Kommunnur við stórum fólka- og búskaparvøkstri eiga at framskunda útstykkjingar av grundstykkjum/byggiðum - serliga til bygging av íbúðum og øðrum smærri bústaðareindum, so bráfeingistørvurin skjótari verður nøktaður, og at landið somuleiðis ger sítt íkast við at byggja leigubústaðir (mars og sep).
- ❖ Avtak almennar stuðulsskipanir. Tað darvar búskaparligu menningini í Føroyum, at almennar skipanir stuðla framhaldandi rakstri í vinnum, sum geva ivasamt ískoyti til búskapin. Føroyar hava fleiri sløg av slíkum stuðulsskipanum. Ein er fiskavirkisskipanin, ein onnur er minstalønin til fiskimenn (mars).
- ❖ Minstaløn og brúksskyldan av fiskidøgum skeiklar tillagningina í botnfiskaflotanum. Minstalønin til fiskimenn og ásetingin um brúksskyldu fyri at kunna avhenda ger, at hóast fiskiskapurin ikki ber seg, verður kortini fiskað (apríl).
- ❖ Búskaparráðið metir tað vera meira skynsamt at hava kvotur, heldur enn

fiskidagar, so mark kann setast fyri nøgdina, ið verður fiskað. Sum tað minsta, eigur eitt hámark fyri veiðuna at verða ásett fyri at tryggja, at lívfrøðilig hámark vera hildin (apríl).

Føroya Váðaráð og systemiskir váðar

Føroya Váðaráð hevur fýra fundir árliga og hevði seinasta fundin í november 2024. Váðaráðið hevur til uppgávu, eins og Landsbankin – við støði í greiningum – at eyðmerkja váðar. Meðan Landsbankin hyggur yvirskipað at váðum, hyggur Váðaráðið eftir *systemiskum* váðum.

Váðaráðið telur 5 limir og eru valdir fyri 4 ár. Fyrsta fýra ára skeiðið er runnið og ráðið er tí skipað av nýggjum. Limir í Føroya Váðaráði eru:

- ❖ Malan Johansen, landsbankastjóri, forkvinna.
- ❖ Torben M. Andersen, professari, Århus Universitet.
- ❖ Bjørn R. Gudmundsson, skrivstovustjóri, Hagstofa Íslands.
- ❖ Jógvan Thomsen, stjóri Vinnustovnurin.
- ❖ Ragnfríð N. Anthoniussen, fulltrúi, Uttanríkis- og vinnumálaráðið.

Váðaráðið sendir út tíðindaskriv eftir hvønn fund, sum greiðir frá umrøddu evnunum. Tíðindaskrivini liggja á forsíðuni á heimasíðuni www.landsbankin.fo.

Váðaráðið vísti í 2024 millum annað á:

- ❖ At tað ikki eru greið tekin um, at systemiskir váðar eru í umbúnað í føroyska bankageiranum.
- ❖ Útlánsvøksturur er stórur í føroysku bankunum. Útlánsvøksturur var 9,5% í januar 2024 (mátað sum eitt 3 mánaðar miðaltal), og stava serliga av øktum

útlánnum til kommunur og almenn feløg (mars).

- ❖ Útlánsvøksturin í føroysku bankunum er høgur, men er tó lækkaður síðani januar 2024. Í mars 2024 var útlánsvøksturin 8,5% í føroysku bankunum. Útlánsvøksturin stavar serliga frá útlánnum til kommunur og almenn feløg (juni).
- ❖ Árligi vøksturin í útlánnum frá bankunum til kommunurnar var 9,6% í september 2024. Samlaða skuldin hjá kommununum var 1,7 mia. kr. í september 2024 (nov).
- ❖ Tórshavnar- og Klaksvíkar kommuna høvdu í juni 2024 eina skuld á umleið 400 mió. kr. í part, og skuldin hjá Runavíkar kommunu nærkast 200 mió. kr. Skuldin hjá hesum trimum kommununum er 1 mia. kr. tilsamans burturav teimum 1,7 mia. kr., sum kommunurnar tilsamans skylda í føroysku bankunum (sep).
- ❖ Útlán til tað almenna, herundir til kommunurnar, eru ikki heft við sama váða, sum útlán til privata geiran. Váðaráðið varnast tó, at spjaðingin av váða er lítil eftirsum kommunurnar einans læna í Føroyum og mest sum einans frá føroyskum bankum (mars).
- ❖ Útlánsvøksturin hjá føroysku bankunum er somuleiðis høgur til húsarhaldini; hann var 9,3% í januar 2024. Høgi útlánsvøksturin stavar tó ikki frá, at húsarhaldini hava økt munandi um sína skuld, men av at nógv hava skift frá donskum realkreditlánnum til føroysk bankalán. Útlánsvøksturin hjá føroysku og donsku peninga- og realkreditstovnunum tilsamans, var 5,8% í januar 2024 og 3,5% í september 2024 (mars og nov).
- ❖ Føroya Váðaráð leggur til merkis, at útlánsvøksturin er høgur til kommunur og almenn feløg, sum óbeinleiðis er ein

eksponering hjá landskassanum (juni og sep).

- ❖ Føroya Váðaráð varnast, at fyrrverandi lutfalsliga høgi útlánsvøksturin í føroyska bankageiranum er minkaður. Útlánsvøksturin í føroysku bankunum var 4,3% í september 2024 og stavar framvegis frá útlánnum til almenn feløg og kommunur, meðan útlánsvøksturin til privatar fyrirkur er negativur (sep og nov).
- ❖ At innlánini frá húsarhaldunum hava verið støðugt veksandi síðani á vári 2023 og innlánsvøksturin var 6,1% hjá húsarhaldunum í september 2024 (nov).
- ❖ Innlán, sum hava eitt sindur longri uppsagnartíð, eru nú økt, og tað kemur allarhelst av øktu innlánsrentuni (juni).
- ❖ Tryggjaði innlán telja fyri umleið 62% av øllum innlánunum í føroysku bankunum. Hetta er eitt samlað tal fyri innlán hjá bæði privatkundum og vinnuligum kundum (mars).
- ❖ Innlánsyvirskotið í føroysku bankunum var í mars 2024 á sínum lægsta stigi í 10 ár, men er síðani økt munandi (sep).
- ❖ Samlaða innlánsyvirskotið hjá føroysku bankunum var 1,4 mia. kr. í september 2024 (nov).
- ❖ At avsetingarnar higartil í 2024 (fyrra hálvári), er 2% av útlánunum, meðan tapini eru niðanfyrir 0,1% av samlaðu útlánunum hjá bankunum (sep).
- ❖ Síðani juli 2022 er rentan økt 10 ferðir, ið ger, at bæði innláns- og útlánsrenturnar hjá bankunum eru hækkaðar (mars).
- ❖ At útlánsrenturnar eru hækkaðar meira, enn innlánsrenturnar, og miðal rentumarginalurin hjá føroysku bankunum var 4,5% í januar 2024; øktur frá 3,2% í juli 2022 (mars).
- ❖ At úrslitini hjá føroysku bankunum áðrenn skatt vóru munandi hægri í 2023

samanbórið við undanfarnu ár. Tað kemur millum annað av eini betri grundinntøku, og at kursjavningar og lægri niðurskrivingar hava betrað um úrslitini fyri árið 2023. Vøksturin í grundinntøkuni stavar frá einum størri rentumarginali (nov).

- ❖ Allir teir føroysku bankarnir hava eitt gott gjaldføri. Sambært ‘eftirlitsdiamantinum’ hjá Fíggjareftirlitinum, eigur gjaldførið at liggja omanfyri 100%. Sambært roknskapunum hjá bankunum, var gjaldførið hjá øllum føroysku bankunum omanfyri 200% við ársenda 2023 (mars).
- ❖ Allir føroysku bankarnir lúka síni kapitalkrøv við árslok 2023 (juni).
- ❖ Í føroysku bankunum hevur talið av mishildnum lánnum verið lækkandi yvir tíð (mars).
- ❖ Økta rentan hevur negativ árin á fíggjarligu støðuna hjá húsarhaldunum, men bankarnir síggja ikki fleiri trot og fáa ikki fleiri fyrispurningar, enn vanligt, um skáar (mars og juni).
- ❖ Føroysku húsarhaldini tykjast at hava verið nóg væl fyri fíggjarliga til at kunna mæta stóru prís- og rentuhækkingunum, ið hava verið seinastu tvey árin (sep).
- ❖ Bústaðarbyrðan er økt uppaftur meira í 2023 samanbórið við árið fyri orsakað av rentuhækkingunum. Bústaðarbyrðan er økt í øllum landinum, men er størst hjá sethúsaeigarum í Havnini (mars).
- ❖ Tað er vøkstur í sethúsaprisunum kring alt landið, og talið av solum liggur á sama støði í 2024, sum í árunum frammanundan (nov).
- ❖ Sethúsarentan var í miðal 4,99% í føroysku bankunum í september 2024, meðan hon

var 3,72% íroknað bidrag á donskum realkredittlánnum, sum føroysk húsarhald hava sum sethúsafígging (nov).

- ❖ Húsarhald, ið hava eina skuld omanfyri 2 mió. kr. og samstundis skylda meir enn 3 ferðir inntøkuna, eru økt frá 4% av samlaðu húsarhaldunum í 2022 til 5% í 2023. Sostatt hava nógv tey flestu húsarhaldini framvegis eitt lágt skuldarlutfall (sep).
- ❖ Flestu húsarhaldini, sum skylda meir enn 2 mio. kr. og hava eitt skuldarlutfall omanfyri 5, hava eina broytiliga rentu, men gjalda samstundis niður á skuldina, og tað ger tey meira fíggjarliga mótstøðufør (nov).
- ❖ Føroya Váðaráð hevur fingið kunning um nettrygdarætlanina, og hvar í tilgondini føroysku myndugleikarnir eru í málinum um at seta á stovn og seta í verk tilbúgvingina fyri nettrygd (nov).

Samanbórið við Landsbankan og Búskaparráðið, sum eru ráðgevandi, hevur Váðaráðið nøkur amboð. Váðaráðið kann geva eina eygbering, eina ávaring og eitt tilmæli⁴ umframt at geva danska systemiska risikoráðnum úttalils, tá tað viðvíkir donskum málsoki.

Fíggjarviðurskipti Landsbankans

Frá 2022 er Landsbankin á fíggjarlógini, sum ein vanligur stovnur. Játtanin er á tveimum stovnsnumrum; Landsbanki Føroya og Inntøkufíggjað virksemini, Landsbanki Føroya. Samlaða inntøkujáttanin var í 2022 1,6 mió. kr. meðan samlaða útreiðslujáttanin var 10,6 mió. kr.; tað vil siga ein nettojáttan á 9 mió. kr.

⁴ Sí meira um hetta á heimasíðu Landsbankans undir amboðum hjá Føroya Váðaráði.

Samlaðu útreiðslurnar hjá Landsbankanum vóru 11,5 mió. kr. í 2024 samanborið við 10,1 mió. kr. í 2023. Av teimum 11,4 mió. kr. vóru 8,5 mió. kr. lønir (7,5 mió í 2023) og keyp av vørum og tænaðum v.m. vóru 2,8 mió. kr. (2,4 mió. kr. í 2023). Keyp av vørum og tænaðum er í stóran mun útreiðslur til KT, virðisbrævabókhald og aðra sakkøna hjálp; tilsamans 2,1 mia. kr. av teimum 2,4 mia. kr.

Á inntøkusiðuni er játtanin 1,6 mió. kr., men inntøkan gjørdist 3,6 mió. kr. Landsbankin fær inntøkur av at umsita Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnin og av at umsita ogn hjá almennum grunnum. Netto vóru útreiðslurnar tí 7,9 mió. kr.; nakað minni enn játtanin á 9,0 mio. kr. Tað skal sigast at landsbankin er skorin við 800 tkr í 2025. Uppskotið hjá Fíggjarmálaráðnum var at skera við 600.000 kr, men fíggjarnevndin hækkaði tað við 200.000 kr., so skerjingin var tilsamans 800.000 kr.